

İMAM CƏMİLLİ - 70

O, Əfqanıstan və Qarabağ müharibələrinin iştirakçısı olub, gəncliyinin ən qaynar, qızgın çağları döyüşlərdə keçib. Əfqanıstanda keçmiş SSRİ -nin döyüşçüsü olsa da, orada yaransa da, heç vaxt azərbaycanlı olduğunu unutmayıb. Doxsanıncı illərdə isə Vətənin sıra nəfəri kimi Birinci Qarabağ müharibəsində iştirak edib, burada ağır yaralanıb, ikinci qrup müharibə əlilidir. Əlbəttə, onun hər iki müharibədə qan və savaşa, ölüm-itimlə, səngər və döyüşlə keçən həyatı bir Azərbaycan kişinin keçdiyi şərafətli ömür yoludur. Və bu ömür yolu İmam Cəmillinin şeirlərində, publisistik əsərlərində, hekayə, povest və romanında əksini tapıb.

Kəlbəcərin Cəmilli kəndində anadan olsa da, həyatı, mənəvi varlığı daha çox ali təhsil aldığı Gəncə şəhəri ilə bağlıdır. İmam Cəmilli Gəncədə-tələbəlik illərində bu şəhərin ədəbi həyatına meyl etmiş, özü də könlündəki duyğuları şeirə, nəğməyə çevirməyə can atmışdır. Gəncə ədəbi mühiti Azərbaycanda ən qədim sənət ocaqlarından biridir və İmam Cəmilli burada Altay Məmmədov, Qərib Mehdi, Xəzangül Hüseynova, Sahib İbrahimli, Fazil Sənan kimi tanınmış şair və nasirlərlə görüşmüş, onların ədəbi məclislərində iştirak etmiş və getdikcə bu ədəbi mühitin fəal bir üzvünə çevrilmişdir.

İmam Cəmilli üçün ədəbiyyat həyat deməkdir və o, bu həyatı səmərəsiz keçirməmişdir. 1996-cı ilə ilk kitabı- "Biçilməmiş zəmin oldum" şeirlər kitabı işıq üzü gördü və o vaxtdan keçən bu 28 il ərzində onun şeir, nəsr və publisistik əsərlərindən ibarət 16 kitabı nəşr olunub ("Haraylayır İstisuyum", "Həsəratına boylanıram", "Kəlbəcər həsrəti", "Ana fəryadını eşitmir dünya", "Təbriz həsrəti" "Daş alt-da məktub", "Məndən sənə oğul olar, ay Vətən", "Təzadlı dünyanın təzadlı adamı", "Azadlığın sərhədi yoxdur", "Seçilmiş əsərləri" və s.)

İmam Cəmilli Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin və Jurnalistlər Birliyinin üzvüdür. Öncə qeyd etdik ki, Gəncədə-o qaynar ədəbi mühidə öz fəallığı ilə seçilir. Və təbii ki, təkcə Gəncədə deyil, onun hüduqlarından kənar da yaxşı tanınır. Mən onun şeirləri, poemaları və nəsr əsərləri ilə bir daha tanış oldum və istəyirəm onun bədii yaradıcılığı ilə bağlı təəssüratlarımı sizinlə bölüşüm.

İmam Cəmilli ədəbiyyata xalq şeiri qanadlarından gəlib. Onun şeir və poemalarında xalqın ruhu, mənəvi dünyası, adət-ənənələri öz əksini tapır. Hiss olunur ki, xalq onun şeir və poemalarının baş qəhrəmanıdır və bu baş qəhrəmanın ifadəçisi şairin özüdür. Onun "Ata", "Ana", "Ay Vətən" lirik poemaları əslində, bir şair kimi səciyyələndirə bilər. Söhbət ondan getmir o, atasını, anasını, Vətəni ürəkdən sevir, əsas odur ki, bu obrazlar vasitəsilə milli-mənəvi dəyərləri ifadə etsin. Burada iki məqamı xüsusi qeyd etmək lazımdır. O, ilk növbədə ataya, anaya, Vətənə şəxsi, subyektiv münasibətini ön plana çəkir. Məsələn, ata ölümünün oğul qəlbində necə dərin iz buraxdığını çox təsirli bəyazlarla nəzərə çarpdırır:

*Ölümünlə bu ömrümü göynətdin,
Tüstüm kürəyimdən çıxdı, ay ata.
Bütün varlığımı lərzəyə saldın,
Günəş də dayanıb baxdı, ay ata.*

*Təntidi nəfəsim, dondu da qanım,
Fırlanıb tərsinə döndü zamanım.
Sanki axarımdan çıxdı dövrənim,
Kür-Araz üstümə axdı, ay ata.*

İmam Cəmillinin həmin poemada ata məhəbbəti və həsrəti ilə bağlı orijinal bayatıları da təsadüfi deyil, onun digər şeir və poemalarında qətiyyətlə xalq bayatılarından seçilməyən şeir nümunələrinə müraciət etməsi təbiidir.

*Deyirəm ata yeri,
Göynəyir ata yeri.
Heç kəs, heç nə verməyir,
Dünyada ata yeri.*

İmam Cəmillinin "Ana" poeması, mənim fikrimcə, onun əgər belə demək mümkünse, ən seçimli əsərlərindən biridir. Bu poemada Ana obrazı Vətən obrazı ilə vəhdətdə verilib.

*Durna gedir, qatardasan,
Ürəkdəsən, məzardasan?
Mən hardayam, sən hardasan?
Səni gəzir gözüm, ana,
Adım Vətən, sözüm Ana!*

Mənim fikrimcə, əgər siz İmam Cəmilli adlı bir şairi daha yaxından, sanki nəfəs-nəfəsə tanımaq istəyirsinizsə, onun "Ey Vətən" poemasını oxuyun. Bu poema şairin Vətənə xitabları üzərində qurulub. Elə əsərin əsas qayəsi də ŞAİR və VƏTƏN anlayışları üzərində qurulub. "Məndən sənə oğul olmaz ay Vətən", "Bizdən sənə oğul olmaz ay Vətən" misraları bütün poema boyu təkrar edilir. Müəllif otuz il ərzində-ikinci Qarabağ müharibəsindən öncə Vətənin taleyi ilə bağlı nıca-raqçılığını, hədsiz narahatlığını, təəssüf hisslərini və hətta ümitsiz anlarını qələmə alıb. Burada təkcə bir fərdin deyil, o illərdə az qala bütün kütlənin ürəyinə yığılmış bir inamsızlıq var idi. Poeziyada ara-sıra nikbin notlar, qələbəyə səsləyən çağırışlar olsa da, KƏDƏR hissi ön plana keçmişdi (Nə yaxşı ki, 44 günlük müharibə bu ümitsizliyini belini qırdı). "Ay Vətən" poeması bir şairin-bir oğulun Vətənlə bağlı inamsızlığını deyil, böyük məsuliyyətini əks etdirir. Düşüncə meyarı ilə yanaşsaq, poemadan belə bir nəticə hasil olar ki, bu yurdun hər bir sakini Vətənin başı üstün alan bəlalara, müsibətlərə qarşı öz haqq səsinə ucaltmalıdır. Poemadakı etiraflar da məhz bu amili şərtləndirir.

*Həqiqətin doğru üzü acıdı,
Zəmanəmiz ədalətin acıdı,
Qazi, Şəhid haqsızlığa acıdı,
Vətənimdə budur bu gün görünən,
Məndən sənə oğul olmaz, ay Vətən.*

*Ayağa qalx, oyanmağın vaxtıdı,
Közərməyin, lap yanmağın vaxtıdı,
Kişi kimi dayanmağın vaxtıdı,
Yatma ayıl, ya Qarabağ, ya kəfən
Bizdən sənə oğul olmaz, ay Vətən.*

Bu yazıda İmam Cəmillinin "Həsəratimin bayramı" poemasından söz açmamaq günah olardı. Əgər "Ey Vətən" poeması hardasa oxucuda nostalji hisslər oyadırsa, biz "Həsəratimin bayramı"nda şairin bir zamanlar şeirlərində həsrətlə yad etdiyi (xüsusən "Kəlbəcər həsrəti" kitabındakı şeirlərdə) Kəlbəcəre səfərinə söz açır. "Həsəratə son qoydum, "Kəlbəcərdəyəm" deyənlər şair öz doğma yurd yerini dolaşır, ona əziz olan məskənləri seyr edir, sevimli insanlarla görüşür. Hər halda, arzularını gerçəkləşdirir:

*Həsəratimə qovuşmuşam,
Səsin necə xoşdu, bulaq.
Qayalardan püskürürsən,
Gözün niyə yaşdı bulaq.
Mavi gözlə gözümə bax
Səp-sərinən, qəlbimə ax.
Gəl sinəmin üstünə çıx
Sanki İmam daşdı, bulaq.*

İmam Cəmilli həm də nəsr əsərləri yazır, povestləri, hekayələri ilə də diqqəti cəlb edir. Mən onun "Görüş", "Əfqanıstan yaraları" povestlərini, "yaddaşımın ağırları" romanını və müasir həyat hadisələrini əks etdirən on iki hekayəsi ilə də tanışam. Nəsr əsərlərində də həyat həqiqətlərinə sadıq qalır, maraqlı obrazlar yaradır.

İmam Cəmillini 70 yaşı münasibətilə təbrik edirəm. Bu vaxta qədər onu tanıyırdım, əsərlərini oxudum və bu Vətən qazisini, Qarabağ döyüşçüsü olmuş bu yazıçıya yeni yaradıcılıq uğurları arzulayıram.